

**Aktualizacja opinii ornitologicznej wraz z opinią dot. występowania nietoperzy
dla budynku Szkoły Podstawowej we wsi Biała, ul. Radolińska 9 (dz. nr 789).
Na podstawie zlecenia z Gminy Trzcianka RPI.7031.38.2016.RZ z dnia
16.08.2016 r.**

Autor: dr Jakub Glapan, firma Avian ul. Tetmajera 14/1, 64-920 Piła
(doktor nauk biologicznych, ekspert przyrodniczy ornitolog, nr aktualnych uprawnień
0332/2016/EP)

Zleceniodawca: Gmina Trzcianka, ul. Sikorskiego 7, 64-980 Trzcianka

Z dnia: 16.08.2016r

Data wykonania: 31.08.2016 r.

Wstęp

Wskutek konieczności prowadzenia prac remontowych, termomodernizacyjnych budynków, które powstawały kilka dekad temu, w celu chociażby redukcji kosztów ogrzewania, co działa na korzyść środowiska, pojawiają się zagrożenia związane z oddziaływaniem tego typu zabiegów na ptaki i nietoperze. Zwierzęta te towarzyszą często człowiekowi w miastach, znajdując w szczelinach dylatacyjnych między płytami, z których zbudowano budynek, niezabezpieczonych otworach wentylacyjnych, pustych miejscach pod parapetami, opierzeniami, rynnami, szczelinami etc. Dogodne miejsca schronienia a także rozmnażania.

Wychodząc naprzeciw nie tylko doświadczeniom z innych krajów, jak również realizując podstawowe zapisy wynikające z aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997. o ochronie zwierząt
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska

przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą, w terminie wynikającym z zlecenia Nr RPI.7031.38.2016.RZ z dnia 16.08.2016 r. Celem inwentaryzacji było stwierdzenie, czy wskazane w zleceniu obiekty są siedliskiem, miejscami schronień, miejscami rozmnażania gatunków ptaków. Wynika to z obowiązku, który wskazuje że inwestor jest odpowiedzialny za zachowanie istniejących walorów przyrodniczych – w tym zapewnienie trwałego istnienia niepomniejszonej liczby schronień chronionych gatunków. Pomimo, że obiekt kontrolowano rok wcześniej, konieczna była aktualizacja danych.

Cel opracowania

Celem opracowania jest prezentacja wyników ekspertyzy ornitologicznej wykonanej na potrzeby inwestycji polegającej na przeprowadzeniu termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej we wsi Biała, ul. Radolińska 9, (dz. nr 789).

Zakres inwestycji

Uzyskano ogólne informacje na temat planowanych prac budowlanych, które obejmują:

- wymianę zewnętrżnej stolarki okiennej i drzwiowej,
- ocieplenie ścian zewnętrznych
- ocieplenie stropodachów
- wymiana instalacji centralnego ogrzewania.

Metodyka

W sytuacji idealnej, na podstawie opracowania „Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody” (Wylegała i in. 2009, PTOPI „Salamandra”) pełniącego rolę wytycznych w temacie terminy obserwacji powinny być dostosowane do biologii i ekologii gatunków. W przypadku ptaków, gdy docieplanie ma być przeprowadzone między 1 września i 31 marca, kontrole ornitologiczne należy wykonać co najmniej dwukrotnie w drugiej połowie kwietnia i w drugiej połowie maja. W szczególnych sytuacjach, jak w tym przypadku, mogą one być przeprowadzone w innym czasie. Nie ma wówczas możliwości identyfikacji rzeczywistego zajęcia budynku przez ptaki, dlatego przy szacowaniu potencjalnej szkody i planowaniu działań zapobiegawczych oraz podstawowych, uzupełniających i kompensacyjnych środków zaradczych należy przyjmować maksymalne zasiedlenie przez ptaki jakie jest możliwe w tego typu budynkach przy stwierdzonej liczbie i rodzaju potencjalnych schronień.

W opinii zleconej przez Gminę Trzcianka dla budynku szkoły podstawowej wskazanej w zleceniu Nr RPI.7031.38.2016.RZ z dnia 16.08.2016 r. wykorzystano dane terenowe pochodzące z 10 lipca 2016 r., kiedy to wykonano obserwację budynku przez ok. 2 godziny i identyfikację ew. miejsc wlotu i wylotu ptaków. Opracowanie wyników wykonano 31.08.2016 r.

Wyniki

W budynku Szkoły Podstawowej we wsi Biała, ul. Radolińska 9 (dz. nr 789), stwierdzono kolonię lęgową jaskółek oknówek *Delichon urbicum*, podobnie jak w roku 2015. Naliczono 30 gniazd, z czego 15 od strony frontu budynku, czyli od wschodu, 13 od strony zachodniej i 2 od południa. Gniazda zbudowane były na styku ściany i poddasza. Oprócz tego zlokalizowano 2 gniazda mazurka *Parrus montanus*, 1 parę kopciuszka *Phoenicurus ochrorus*, która mogła

wyprowadzić lęg w budynku oraz 1 parę bogatek *Parus major*. Stwierdzono potencjalne siedliska bytowania nietoperzy w otwartych przewodach wentylacyjnych, przy czym należy brać pod uwagę następujące gatunki: mroczka późnego *Eptesicus serotinus* oraz karliki *Pipistrellus* spp. Dokumentację fotograficzną załączono osobno.

Podsumowanie i zalecenia

Analizując uzyskane wyniki kontroli miejsc zajętych i potencjalnie nadających się dla bytowania gatunków ptaków, należy wskazać dalsze postępowanie w przypadku prowadzenia prac remontowych, termomodernizacyjnych.

Przed rozpoczęciem prac

W przypadku ptaków prace zabezpieczające, stanowiące bardzo ważny pierwszy etap, powinny zostać przeprowadzone poza okresem lęgowym - od połowy sierpnia do końca lutego. **W przypadku usuwania gniazd należy wystąpić o zezwolenie na odstępstwa od zakazów w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (dotyczy również nietoperzy).** W przypadku nietoperzy należy w okresie sierpień-wrzesień przeprowadzić prace polegające na zabezpieczeniu otworów i szczelin. Jeżeli przeprowadzenie prac jest w tym okresie niemożliwe, należy je przeprowadzić wczesną wiosną, to jest pod koniec marca lub w pierwszych dniach kwietnia. Doprowadzenie do opuszczenia schronień przez nietoperze w wyżej wymienionych okresach odbywać się musi przed rozpoczęciem prac termomodernizacyjnych. Polega to na tym, że w otworach wlotowych instaluje się np. siatki, umożliwiające wyjście nietoperzy z otworu a uniemożliwiające ich powrót. Jest to rozwiązanie tanie i skuteczne. Dokładne wskazówki techniczne znajdują się w opracowaniu PTOP „Salamandra” (Wylegała i in. 2009).

W trakcie ocieplania

Aby uniknąć złamania przepisów prawa dot. ptaków i nietoperzy oraz ich miejsc bytowania, należy przypomnieć że nawet najbardziej doświadczeni pracownicy budowlani nie znajdą wszystkich miejsc, stanowisk w budynku. Stąd w trakcie prac ornitolog/chiropterolog powinien przeprowadzić nadzór nad pracami. Powinno się to sprowadzić do przeprowadzenia kontroli bezpośrednio przed rozpoczęciem prac, jak również poinstruowania ekipy remontowej, z jakimi przypadkami mogą mieć do czynienia i jakie czynności należy zastosować. Nawet w przypadku stwierdzenia występowania gatunku ptaka możliwe jest takie zaplanowanie prac, bez ich

opóźniania. **Usuwanie gniazd ptaków, miejsc rozrodu nietoperzy i niszczenie ich schronień wymaga każdorazowej konsultacji i zezwolenia na odstępstwa od zakazów Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.**

Zachowanie istniejących schronień lub zapewnienie schronień.

Prace remontowe wykluczają możliwość utrzymania istniejących gniazd ptaków. W związku z czym należy zapewnić stwierdzonym gatunkom możliwość dalszego bytowania przez stworzenie schronień zastępczych i zamontowanie ich niezwłocznie po remoncie. Dla oknówki należy rozwiesić 32 specjalne półki lęgowe przeznaczone dla tego gatunku w takiej lokalizacji, jaką zastano dla istniejących gniazd, tzn. 17 od strony frontu budynku, czyli od wschodu, 13 od strony zachodniej i 2 od południa. Co prawda w tym roku zanotowano 2 gniazda mniej, jednak nie można wykluczyć, że w przyszłości zajęte byłyby wszystkie gniazda. Dla mazurka należy powiesić 2 budki lęgowe na drzewach rosnących przy budynku. Dla kopciuszka należy powiesić 2 budki lęgowe typu P, możliwie najbliżej budynku (w 2015 roku gniazdowały 2 pary, a w 2016 1). W przypadku nietoperzy, należy w odpowiednim terminie, jeszcze przed przystąpieniem do prac remontowych, wykonać kontrolę nastawioną na wykrycie nietoperzy, przez uprawnionego chiropterologa. W tym przypadku należy zamontować specjalny panel – Bat Access Panel 1 PE, który można również zamontować w zewnętrznej warstwie elewacji. Na tym etapie zaleca się zamontowanie 1 panelu w budynku.

Literatura

1. Kruszewicz A.G. (2006). „Ptaki Polski”. MULTICO Oficyna Wydawnicza Sp. zo.o. Warszawa
2. Sachanowicz K., Ciechanowski M. (2005). „Nietoperze Polski”. MULTICO, Warszawa.
3. Wylegała P., Jaros R., Dzięciołowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. (2009). Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody”. Poznań.
4. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997. o ochronie zwierząt
5. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową
6. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
8. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
9. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska